

ВЪЗМОЖНОСТИ НА ВИРТУАЛНИТЕ УЧЕБНИ СРЕДИ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО И НА ЧУЖД ЕЗИК

Анелия Кременска

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Информационните и комуникационните технологии бързо навлизат в чуждоезиковото обучение в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тази статия е посветена на справянето с терминологичните проблеми и ефективното внедряване на съвременни технологии в разработването на езикови курсове за системата на българското висше образование, основано на теоретични и емпирични изследвания в тази област. Фокусът е върху потенциала на този вид образование за засилен достъп до качествено образование чрез уеббазирани курсове, поддържани във виртуална учебна среда.

Keywords: e-learning, distance learning, foreign language teaching, lifelong learning

Изучаването на нов език, различен от майчиния, днес е необходимост както за професионалната, така и за академичната и личната реализация на всеки от нас. С помощта на съвременните информационни и комуникационни технологии (ИКТ) като интернет традиционните бариери, като място и време, придобиха нови измерения: вече не е проблем да се свържем с отдалечени места в реално време, да ползваме информация, предоставена по друго време, да се консултираме с експерти в друга държава или даже на друг континент. Глобализиращото се общество постави и нови изисквания към уменията да се общува на друг език, като постави акцента на адекватността и ефективността на това общуване. Това доведе и до осмисляне на повишената роля на технологиите като съществен фактор за оптимизирането на обучението по чужд език с възможностите, които те предлагат за достъп до качествено обучение, до автентични материали на езика, до общуване с носители на езика и др.

С интегрирането на ИКТ в обучението по принцип и на чуждоезиковото в частност се създаде терминология, която да опише новите реалности и форми на обучение: уеббазирано, електронно, смесено обучение. В „Стратегията за развитието на електронното и дистанционното обучение в Софийския университет“⁽¹⁾, където се цитира докладът на Европейската комисия, се прави опит да се дефинират тези понятия, като се отчита спецификата на образова-

нието у нас. Така например понятието електронно обучение/учене е „ориентиран към учещия подход на използване на нови мултимедийни технологии и на интернет за подобряване на качеството на учене чрез улесняване на достъпа до ресурси и услуги, както и до отдалечен обмен и колаборация“ („Стратегијата за развитието на електронното и дистанционното обучение в Софийския университет“: 5). Терминът *уеббазирано* (онлайн) обучение се разглежда като „тип електронно обучение, при което преносната среда на учебното съдържание е Мрежата“ и тук ще се разбира като комбинацията от присъствени занятия с учебно съдържание, което е „конструирано, представено и достъпно чрез интернет“ (пак там). „Смесено обучение“ (*blended learning*) има смисъла на различна степен на интегриране на информационни и комуникационни технологии в традиционен образователен контекст (пак там). В англоезичната литература терминът *blended learning* означава „добре обмислено съчетаване на присъствен и онлайн обучителен опит“ (Garrison & Voghan, 2008: 5). Както се вижда, дефинициите на термините онлайн, уеббазирано, електронно и смесено обучение се припокриват по съдържание, като основните разлики идват от поставянето на акцент върху различни характеристики на интегрирането на ИКТ в обучението.

Уеббазираното обучение, или онлайн обучение (*on-line learning*), отразява използването на интернет и други компютърни средства за преподаване и научаване с цел да:

- направи достъпни учебни материали и други ресурсни източници;
- използва комуникационните възможности на компютрите: средства за общуване с помощта на компютри (СОК);
- използва компютъризирани средства за оценяване (КСО);
- използва средства за организиране и провеждане на курс;
- използва виртуални класни стаи (*Virtual Learning Environments: VLEs*)
- използва контролирани учебни среди (КУС) (*managed learning environments: MLEs*)

Друго едно понятие – дистанционно обучение – доби нов смисъл в контекста на електронното обучение. Традиционното определение за дистанционно обучение, възникнало в началото на 18 в., включва обучаемият и обучаващият да са на разстояние във времето и/или пространството един от друг. Днес възможностите на такова обучение са изключително улеснени от наличните технологии и електронното дистанционно обучение се превръща все повече в достъпна алтернатива на присъственото обучение. Така дефинирането му често се свежда до: „обучение, което се реализира с помощта на електронни медии, свързващи обучаващия и обучавания, които не са заедно в класна стая“⁽²⁾. С това и традиционно маргинализирани групи като активно работещи, майки с малки деца, хора с увреждания и хора, живеещи в отдалечени географски местности или малки селища, получават възможност за достъп

до качествено образование. В този смисъл то се разглежда като средство за реализиране на заложените приоритети в национални³⁾ и Европейски стратегии⁴⁾ за учене през целия живот, самоусъвършенстване и повишаване на квалификацията. Като се има предвид и все по-достъпната техника и локален и мобилен достъп до интернет в България, потенциалът на този вид обучение и по чужд език става очевиден.

Един от начините да се реализира тази възможност е използването на виртуални учебни среди. Те представляват софтуер, който предлага пакет услуги и типично съдържа: средства за създаване на авторски материали (authoring tools); среди за ползване – могат да се ползват учебните материали и други източници; мултимедия (графики, видео, аудио), с помощта на които да се представят учебните материали; общуване – имейл, дъски за съобщения, календари и дискуссионни форуми; оценяване – компютъризирани средства за оценяване, за създаване и използване на различни видове въпроси, тестове, упражнения; организация на курса. Пример за начините за използване на виртуалните учебни среди е даден в табл. 1 (по Кук, в O'Leary, 2004), където те са степенувани според това, доколко комплексно и сложно се използват средите. Преподавателят може да вземе решение за това, на какво ниво да интегрира Виртуалните учебни среди в собствената си практика, като се съобрази с конкретния контекст, налични технологии, време, с което разполага за дизайн на курса и т.н. Вижда се, че възможностите варират широко: от най-простото разпространение на материали до най-сложното – пълно интегриране на дейностите за общуване и обратна връзка с доставянето на учебно съдържание. Очевидно е, че виртуалните учебни среди имат много и различни нива на приложение, които могат да се комбинират по различен начин, така че да отговарят на нуждите и възможностите на конкретни студенти и цели на обучение.

В контекста на чуждоезиковото обучение, информационните и комуникационните технологии могат да се използват в следните основни направления (Chapelle, 2001):

– Като източник на информация (resource), електронните ресурси са на практика неизчерпаеми: библиотеки (напр. библиотеката на Софийския университет) с електронно достъпно съдържание и бази от данни (ERIC, JSTOR, ELSEVIER и др.), CD-та към учебни програми и към речници (на Оксфорд и Лонгман например), изобилие от автентични текстове, аудио- и видеоматериали на чуждия език, достъпни чрез интернет или телевизия (официалните сайтове на BBC, на вестници; телевизионни програми през сателит или кабелна телевизия и т.н.). Използването на онлайн справочници (речници, терминологични речници/глосари, програми за превод, енциклопедии) е на практика безплатно и е достъпно по всяко време; институции от цял свят (университети, проекти, европейски структури) предлагат огромен обем материали и ресурси с подбрано съдържание.

Таблица 1. Нива на сложност на приложение на виртуални среди за обучение по Кук

Просто	<p>Като лесен и бърз начин да се използва Мрежата за разпространение на материали за курса и да се администрира курсът Така може да се избегнат логистичните трудности и техническата сложност при създаване на уебсайт от самото му начало. Материалите периодично се „качват“ (upload) във ВКС, която изпълнява функцията на архив на курса.</p>
	<p>Да действа като портал към допълнителни онлайн материали. Това може да съдържа страници с линкове или други уебресурси. ВКС може да се използва за групиране на линковете в смислени категории и да позволява студентите да добавят свои линкове.</p>
	<p>Да създава възможност за общуване между студентите, учителите и външни участници в обучението най-често с помощта на форум (или чат) или уеббазирани имейл услуги, които позволяват на студентите да задават въпроси и да коментират проблематиката на курса. Това е особено полезно при общуване на групи обучаеми, отдалечени физически (географски)</p>
	<p>Да създаде „обвивка“ за компютъризирани ресурси за обучение. ВКС позволяват да се вградят в сайта на курса обучаващи програми, например симулации или интерактивни упътвания; сайтът позволява готови за използване конструкции за вграждане на такива програми, както и връзка с онлайн упражнения (quizzes) и други материали.</p>
	<p>Да предложи допълнителна изпитна подготовка, както и администрирането на краен изпит. Тук може да се използва база данни от въпроси, които да генерират упражнения за самооценяване, като след това същата база данни се използва за изпитните упражнения, които да бъдат направени достъпни за студентите в конкретен момент.</p>
Сложно	<p>Да предостави допълнителни обяснения за студентите, които не могат да присъстват. Това може да включва добавяне на онлайн упътвания и упражнения за самоконтрол към лекциите, като се наблегне на областите, които студентите намират за трудни. Допълнителни обяснения могат да бъдат предложени с помощта на дискуссионни групи.</p>
	<p>Да служи за платформа на колаборативни проекти на студенти. ВКС могат да се използват от преподавателя да постави задача и да отговаря на въпроси на студентите, свързани с тази задача. Студентите, от своя страна, могат да използват комуникационните функции на ВКС, за да работят заедно по задачата, да разменят мнения и предложения за решаването ѝ.</p>
	<p>Да предлага онлайн курсове с напълно интегрирани дейности (напр. дистанционни курсове). Това може да включва представяне на всички материали за курса, осъществяване на общуване преподавател-обучаем и обучаем-обучаем, самооценяване, мониторинг на това, как се развива обучението при всеки студент, предаване на курсови работи и връщане на коментар по тях. Дейностите интегрират общуване и обратна връзка с доставяне на учебно съдържание.</p>

– Втората област на приложение на информационните и комуникационните технологии е за среда на обучение, като създават условия за достъп до учебни материали и други ресурси, средства за организиране и провеждане на курс, за общуване, въвеждат компютъризирани канали за оценяване и обратна връзка. Такива комплексни решения са например споменатите по-горе виртуални учебни среди (ВУС, VLE) и контролирани учебни среди (MLE). Те използват уеббазирани приложения, за да направят достъпни учебни материали и други ресурсни източници (напр. лекции и учебни материали онлайн); предлагат средства за организиране и провеждане на курс, както и за прилагане на комуникационните възможности на компютрите за общуване; въвеждат компютъризирани средства за оценяване и мениджмънт на виртуалната среда (напр. календар на занятията, проследяване на активността на обучаемите, интерактивно тестване).

– Среда на общуване, осигурена с помощта на компютрите, може да бъде локална (за конкретното занятие, курс или учебна институция) или глобална (с използване на виртуални класни стаи от повече от една институция, напр. международни проекти за обучение по чужд език). Самото общуване или обмен на информация може да става по два начина: синхронно – чат, видео- и аудиоконференция и асинхронно (един-към-един, един-към-много; студент-обучител-експерт) – форум, дъски за информация, имейли, кореспондентски списъци (mailing lists), нюзгрупи.

– Оценяване с помощта на компютри (Computer Aided Assessment – САА) се счита за най-ефективния вид преценка на реалните знания с помощта на въпроси с избор (multiple choice) и е особено полезно за самооценка на студентите. Използването на програми за компютъризирано оценяване и обратна връзка има много очевидни преимущества: намалява значително времето за проверка, предлага възможност за комбиниране на разнообразие от варианти на тестването, генериране на варианти в рамките на едно упражнение и т.н. Има обаче и отрицателни страни, които не бива да се подценяват, като може би най-съществената е осигуряване достоверността на резултатите. За момента няма достатъчно сигурен метод за защита от плагиатство или подмяна на изпитвания, особено при дистанционно осъществяване на изпитването. Допълнително негативно влияещо обстоятелство е, че дори обучаеми с опит с компютри могат да се стресират от такъв вид проверка на знанията и да не покажат реалните си възможности. Ето защо компютъризираното оценяване трябва да се прилага с особено внимание, като се отчита техническата наличност, софтуерното осигуряване на автентичност на резултатите и, не на последно място, психологическите нагласи на изпитваните. Този аспект на електронното обучение не е предмет на този труд. Повече информация по въпросите на компютъризираното оценяване дават Сийл (Seal, 2004) и Чапъл (Chapelle, 2001).

Тези приложения на технологиите за обучение по Чапъл (Chapelle, 2001) се обединяват във въвеждането на виртуални учебни среди – среда за инструкции, общуване и оценяване – мултимодална мултимедийна електронна среда, която поз-

волява създаване, многократно използване и споделяне на курсове от всякакъв тип. При съпоставка на теоретичния модел за приложение на технологиите в чуждоезиковото обучение на Чапъл с технологичния модел на Мудъл (Chapelle, 2001, Lasic, 2008) се извежда и съотношението на елементите на обучение спрямо техническите средства на средата. Конкретната описана следа в табл. 2 е една от най-разпространените системи с отворен код, която е предложена за ползване и в Софийския университет. Предимствата на Moodle са, че е институционално утвърдена в Софийски университет, безплатна е и има експерти в обучението за работа с нея в рамките на Университета. Мудъл е акроним на Модулна обектноориентирана динамична обучителна среда (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) и е софтуерен пакет за създаване на интернетбазирани курсове и сайтове. Работи на модулен принцип, като изпълнява всички от посочените функции на средата, осъществявани от различни модули в самия Мудъл. Съществен елемент на дизайна в Мудъл е, че той позволява комбиниранието на всевъзможни медии и курсът може да бъде запазен, променян и допълван така, че динамично да се адаптира и да съответства на поставените учебни цели за конкретен контекст. Явно е, че конкретната виртуална учебна среда предлага голямо разнообразие от технически средства за всяка от функциите, необходими за реализирането на електронно чуждоезиково обучение. Така например, за целите на организацията на обучението, средата представя възможности за дизайн на дейности за групов (съвместна работа) с помощта на уики, форум, бази от данни (с учебни материали), урок и др.

На основата на тази съпоставка може да се направи информиран избор за най-подходящата технология при всеки етап на дизайн на уеббазиран курс/модул по Академично писане на английски език на базата на критериите за адекватност, сложност, достъпност и др. и в съответствие с критериите за качество (Jaga, 2008). Тези примерни средства могат да се комбинират по всевъзможен начин така, че да отговарят на конкретния педагогически контекст. Също както при конструкторите „Лего“ (Lasic, 2008) можем да конструираме курса като комбинация от модули, използващи различни медии, достъпен отвсякъде и по всяко време и с възможност лесно да бъде запазван, променян или адаптиран.

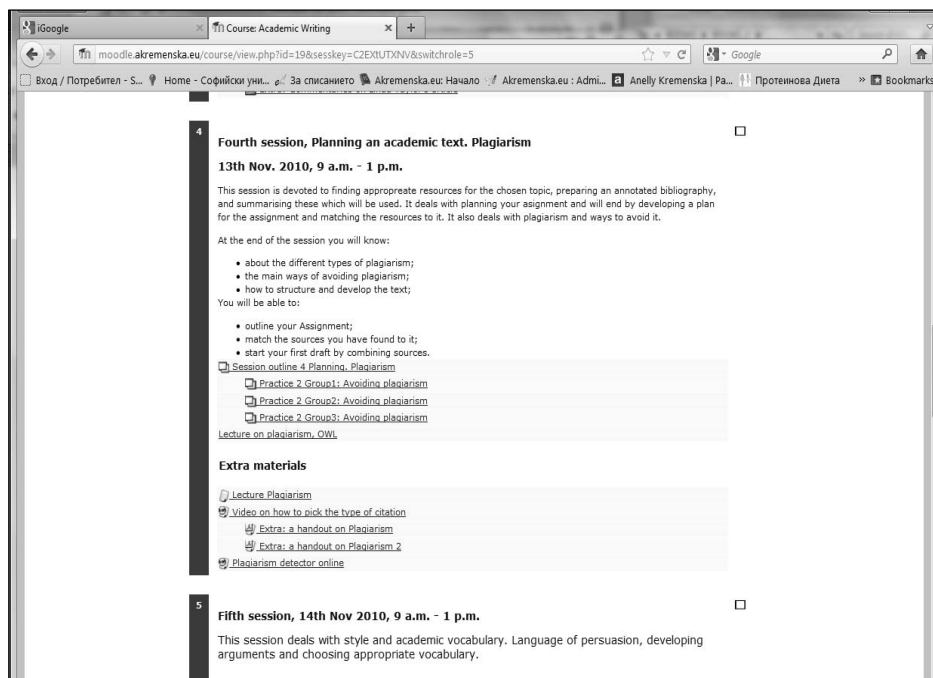
Ще разгледаме конкретни приложения на средата, разработени за смесена форма на обучение по Академично писане за целите на ФКНФ на нивото на представяне на занятие. На етапа на дизайн на занятие се осъществява дефиниране каква част от курикулума може да бъде изнесена онлайн, разработване на матрица на дейностите на базата на съпоставянето на технологиите с дейностите при чуждоезиково обучение, на добри практики и личен опит; трансформиране на традиционните дейности в дейности онлайн за целите на смесеното обучение. Основните въпроси, на които трябва да се отговори, са: какви източници ще бъдат използвани, как ще бъде организирано и координирано разработването, конкретният план (дизайн на курс) създава ли възможност за пълноценно посрещане на нуждите на различни стилове на учене.

Таблица 2. Елементи на електронно уеббазирано чуждоезиково обучение и съответстващите им технологии на средата Мудъл (обобщение)

Елементи на електронно ЧЕО	Електронна среда (Мудъл)
Източник на информация	Съхраняване на файлове (всякакви цифровизирани документи, изображения, аудио/видео, текст); уебстраници (собствена уеб-страница, вграждане, вмъкване на изображения, свързване); папки (създаване, наименоване, организиране); бази от данни (създаване на хранилище за файлове, връзки, и т.н., в което да се търси); етикети (структуриране и организация); портфолио; LMS пакет (вмъкване на готови обучителни обекти на Flash и т.н.); връзки (ускоряване на достъпа чрез директна връзка към всеки уебсайт);
Среда на обучение, която организира обучението	Съвместна работа: блог (студентите да публикуват, осмислят, изясняват, използват описания ...); уики – wiki (студентите да участват в „мозъчна атака“, в екипна работа и др.); терминологичен речник/глосар (студентите да попълват речника, перифразират, създават връзки към дефиниции и т.н.); форум (дебати, дискусии, преглеждане и оценяване); урок (адаптиране на информация и структурни задания според възможностите на студента); бази от данни (съвместно създаване, съхраняване и изследване на материалите); социални мрежи (откриване, свързване и споделяне с хора със сходни на студентските интереси);
Среда за общуване: взаимодействие преподавател – студент, студент – студент, студент – експерт	Общуване: форуми (провеждане на дискусия, интервю, FAQ, ролеви игри, въпроси и отговори, дъска за обяви и др.); съобщения (изпращане и получаване на лични съобщения, съобщения по имейл и др.); календар (информирание на студентите, включително с напомнящи бележки или по имейл); RSS (абониране за блогове, уикита, външни ресурси с динамично съдържание и интегрирането им в курса); диалог (провеждаме разговори „един към един“, подходящи за обсъждане на персонална информация); чат (общуваме в реално време по решаване на проблем /задача);
Компютърно оценяване	Оценяване: въпросници (бързо и лесно събиране на мнения, оценки и вотове); затворени тестове (проверка и създаване на условия за научаване чрез тестове с различен формат); скали (създаване на собствен формат за обратна връзка, лесно (само)оценяване); бележник (всички оценки на едно място, забележки и т.н.); гласуване (мнение, самооценка и оценка от съученици, състезания); анкета (използване на готови анкети, базирани на конструктивизма); курсова работа (писане и депозиране онлайн и офлайн, оценяване, портфолио и др.); оценки (установяване на собствена система за оценяване, стандарти, компетенции и т.н.).

Описанието на занятията включва тема, цели (очаквани резултати), дейности, продукт от дейност (ако е приложимо), материали и ресурси (обучителни обекти). Определя се съотношението присъствени/извънаудиторни задачи, какви дейности и съответстващите им обучителни обекти са предвидени, очакваните продукти от всяко занятие, както и кои от тези продукти ще бъдат оценявани, по какви критерии и по какъв начин. Така се описват всички необходими за дизайн на занятието параметри, в съответствие с изискванията за качество и ефективност на електронно обучение (по Жага, 2008). Представянето на занятието в уеббазираната среда за обучение е направено в съответствие с мултимедийните и мултимодалните възможности, които тя предлага (Янева и кол., 2011). На фигура 1 е дадено примерно такова представяне на занятие.

На етапа на дизайн на дейност трябва да се реализира предлагането на материала в разнообразие от формати, така че студентите да могат да изберат предпочитания от всеки от тях, да се предвиди взаимодействие и креативност, така че да се предизвика интерес и сътрудничество между студентите. Вариантите на представяне на дейности, избрани за конкретното обучение по Академично писане, са обобщени в таблица 3 и са избрани на базата на съпоставката, направена в таблица 2.

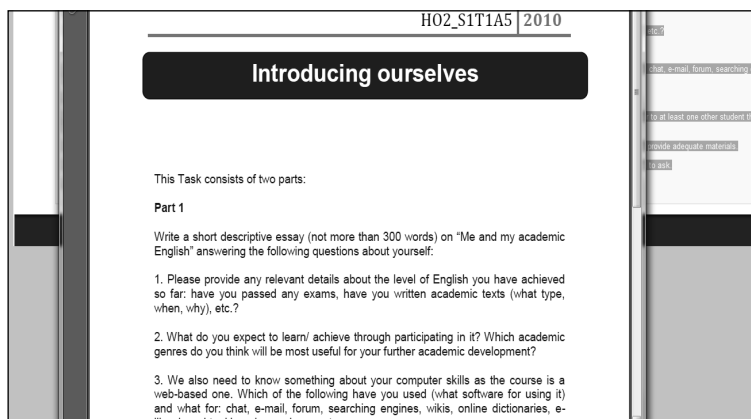

Фигура 1. Примерно занятие по Академично писане, представено в Мудъл

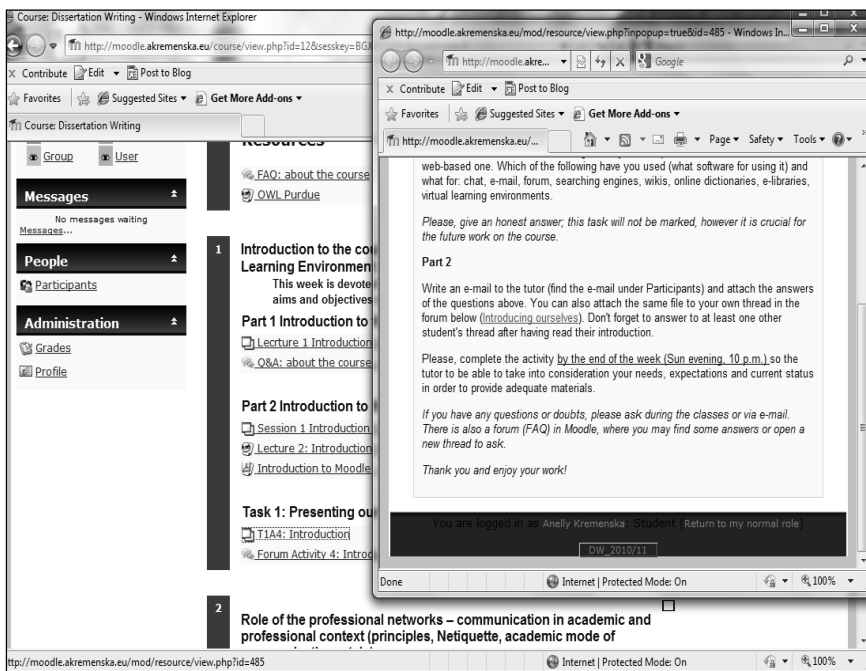
Таблица 3. Възможности за представяне на дейност за електронно чуждезиково обучение чрез средата Мудъл

Елемент на електронно обучение	Конкретна използвана технология за мултимедийно и мултимодално представяне
Информация – обучителен обект	Презентация Аудио-видеоматериал Връзка към външен обект (текст на уебстраница) Описание (текстов файл) Интерактивно представяне
Среда – дейност индивидуална работа	Форум Уебстраница с указания за работа Работен лист с указания за работа Външен ресурс с указания
Общуване – дейност групова работа	Форум Уики Имейл
Оценяване и обратна връзка	Личен имейл Коментар от преподавател във форум (вижда се и от колегите) Коментар от преподавател в средата (вижда се само от студента) Коментар от колеги във форум Система за рейтинг без коментар от колегите Система за рейтинг без коментар от преподавател

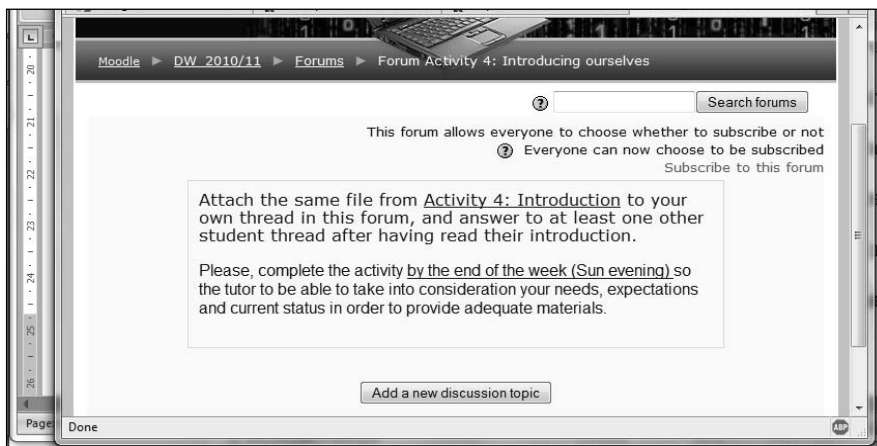
За онагледяване на вариантите, предложени за конкретна дейност, представяне-то в средата е дадено в три варианта, удобни за ползване самостоятелно: работен лист, уебстраница и описание към съответния форум. Работният лист представлява .pdf документ, който е достъпен в Мудъл и съдържа хипертекст с връзка към форума (за първата част на задачата) и въпросите (за втората част на задачата). Подходящ е за сваляне на собствения компютър и ползване офлайн. На фигура 2–4 е показано как изглеждат различните представяния в уеббазираната среда.

Фигура 2. Вариант на уеббазирано представяне на дейност – работен лист за студента

Фигура 3. Вариант на уеббазирано представяне на дейност – уебстраница

Фигура 4. Вариант за уеббазирано представяне на дейност – указания във форум

Предложените варианти за използване на Moodle за целите на чуждоезиковото обучение, разбира се, са само част от възможните решения. Те по-скоро илюстрират потенциала на средата и нямат претенциите да изчерпват всичките ѝ възможности. Посочените решения са апробирани в реален курс и показваха много добри резултати (Кременска, 2011) със студенти от магистърска степен на обучение, които не бяха участвали в никаква форма на електронно обучение до този момент. Началната компютърна грамотност варира в изключително високи граници. В този контекст, изключително високата оценка, дадена от студентите за различните елементи на курса, както и фактът, че те категорично предпочитат обучението с помощта на компютри пред възможността да не се използват такива дават основание да се твърди, че има готовност и много позитивна нагласа към съвременни методи на обучение, подпомагано от технологии.

Възможностите, които уеббазираното чуждоезиково обучение предлага на обучавания могат да се обобщят в следните групи:

1. постоянна връзка с преподавател, външен експерт и колеги, което му осигурява помощ и възможност за взаимопомощ както в рамките на учебната програма, така и след приключването ѝ;

2. възможност за общуване в реално време с родноговорящи или други обучаеми, с което се придобиват знания за межкултурно общуване и се усвояват практически умения за професионална реализация в многоезична среда;

3. определя сам индивидуално темпо и има възможност да избира стратегии на учене и материали, с което развива способности за самообучение (академична самостоятелност) и учене през целия живот. Така уеббазираното чуждоезиково обучение осъществява висока степен на ефективност;

4. независимост от географско положение и конкретен момент – достъпност „по всяко време, на всяко място, отвсякъде“, което осигурява ниска цена на качествено обучение – ефикасност на уеббазираното чуждоезиково обучение;

5. преподавателят, създаващ учебно съдържание в контекста на уеббазираното чуждоезиково обучение разполага с:

6. изобилие на автентични ресурси, които съществуват в разнообразие на формати и съдържания;

7. многократна използваемост на материалите, без да се налага размножаването им, с което се пестят време и средства. Възможно е използването на даден набор от материали за нуждите на близки по цели и съдържание курсове – модулност;

8. ефективната размяна на документи и информация също спестява средства и време както на обучаемия, така и на преподавателя и обучаващата институция;

9. възможност за индивидуализиране на обучението с оглед на предварителните знания и нуждите на обучаемия, като се генерират самостоятелни задачи и се проследява напредъкът му;

10. автоматизирано оценяване – спестява време и средства на преподавателя и институцията.

Предимствата на използването на виртуални учебни среди за целите на чуждоезиковото обучение могат да се обобщят, както е предложено в табл. 2 (по Chapelle, 2001; Николова, 2000, O’Leary, 2004 и Scot, 2003).

Таблица 2. Предимства и недостатъци на електронното обучение

Предимства	Недостатъци
Гъвкавост по отношение на време и място (anywhere, anytime)	Възможни са проблеми с правилната организация на елементи като синхронна комуникация (чат) Техническо осигуряване на качествена връзка
Възможност за участие в програми на отдалечени (географски) университети (напр. дистанционно обучение)	Липса на адаптирани програми Необходимост от познаване на начините за участие в такава програма
Достъпно за хора с увреждания	Необходимост от съответния софтуер и хардуер (за слепи например)
Лесно за използване и от студентите, и от преподавателите	Изисква компютърна и интернет грамотност
Индивидуално темпо и стратегия на учене	Изисква допълнителни системи за контрол
Предлага постоянна възможност за помощ от преподавателя, от колегите и от външен експерт	Помощта трябва да е добре планирана и съобразена с индивидуалните особености на курса и студента
Лесно разпространение на материали	Може да се „задръсти“ от материали Може да се превърне в неизползваем набор от материали, които не са създадени за целите на електронното обучение Възможност за плагиатство и копиране
Достъп до източници на учебни материали извън тези от програмата	Необходимост от правилна преценка за достоверността и компетентността на източника

Бъдещето на промените в образованието е основано на създаването на съвременни, висококачествени и ефективни програми, отговарящи на изискванията на динамично развиващото се общество. Електронното обучение предлага модулност, с което спестява време и средства на обучаеми, обучители и институции; позволява споделяне на най-добри практики не само в рамките на една институция, но и в рамките на страната, а и извън нея. Освен чисто икономическа изгода, такъв обмен на вече създадени курсове ще доведе до увеличаване на броя обучавани – чрез дистанционни, мобилни, уеббазирани програми, като им осигури качествено образование на достъпна цена. В резултат на всичко изброено има условия за стандартизиране на обучението и изравняване на въз-

можностите на обучаемите независимо от географските ограничения; ще им се предложи възможност за професионална и академична реализация; ще им създаде умения за межкултурно общуване, самообучение и обучение през целия живот. На базата на направените изводи може да се твърди, че съвременен курс по чужд език в условията на университетско образование не само може, но и трябва да интегрира наличните технологии за постигането на по-голяма достъпност и за гарантиране на равнопоставеност на студентите. Предложените в настоящия труд решения показват добри обективни резултати при постигане на целите на обучението и изключително високо одобрение от страна на студентите по отношение на формата и качеството на курса. Това дава основание да се твърди, че направените теоретични и практически решения са приложими при обучение по чужд език в университетски контекст. Модулният характер на описанието на етапите на дизайн с интегриране на технологии води до потенциална възможност тези решения да бъдат приложени и за осъвременяване на други курсове по чужд език, като се дава възможност да се отчетат характеристиките на различен контекст и потребностите на конкретни студенти. Ефектът от приложените мултимедийни технологии доказва осъзнатата готовност и нужда на студентите от такова осъвременяване.

БЕЛЕЖКИ

1. Достъпна на: <http://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/obrazovanie/distancionno_obuchenie> – 4.04.2011
2. Достъпна на: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/distance%20learning> – 14.01.2012.
3. Достъпна на: http://mon.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documents/strategies/LLL_strategy_01-10-2008.pdf – 14.01.2012
4. Достъпни на: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm – 14.01.2012

ЛИТЕРАТУРА

- Кременска, А. (2011). *Изследване на влиянието на инвариантни уеббазирани дейности за целите на обучение по чужд език в Софийския университет*. Международна конференция „Електронно, дистанционно...или обучението на XXI век“, 6–8.04.2011, София. Сборник научни доклади, стр. 260–268. Достъпно на <http://journal.e-center.uni-sofia.bg/page.php?23>
- Николова, И. (2000). *Проектиране и реализация на WWW-базирано обучение: методология и средства*. Разработка за присъждане на научната и образователна степен „доктор“, Софийски университет, ФМИ.
- Янева, П., Кременска, А., Хинковски, С. (2011). *Интегриране на съвременни мултимедийни технологии в чуждоезиковото обучение*

- във Факултета по класически и нови филологии. София: Сигилла.
- Chapelle, C. (2001). *Computer applications in second language acquisition: Foundations for teaching, testing and research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Garrison, R., Vaughan, N. (2008). *Blended Learning in Higher Education. Framework, Principles, and Guidelines*. Jossey-Bass.
- Jara, M., Mohamad, F., Cranmer, S. (2008). *Evaluation of E-Learning Courses. Occasional Papers in Work-Based Learning (4)*. London: WLE Centre, Institute of Education, University of London.
- Lasic, T. (2008). Moodle explained with Lego. <<http://human.edublogs.org/2008/09/30/moodle-explained-with-lego/>> – 17.04.2011
- O’Leary, R. (2004). *Virtual Learning Environments*. Leaflet 2 of a series of the LTSN Generic Centre and ALT to inform colleagues on current technology topics. Retrieved 23rd March, 2006, from <http://ollkg.rmcs.cranfield.ac.uk/>
- Seal, J. (2004). Using CAA to support student learning. Learning and Teaching Support Network, Generic Centre & Association of Learning Technology. <http://www.alt.ac.uk/sites/default/files/assets_editor_uploads/documents/eln004.pdf> – 10.04.2011
- Scot, B. (2003). What is Resource Based Learning (<http://olkg.cranfield.ac.uk>).

OPPORTUNITIES FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGES THROUGH VIRTUAL TEACHING MEDIA

Abstract. Information and Communication Technologies have rapidly being introduced in foreign language teaching at Sofia University. This paper is dedicated to dealing with the issues of terminology and effective introduction of contemporary technologies in the design of language courses for the Bulgarian higher educational system, based on theoretical and empirical research in the field. The focus is on the potential of this type of education for enhanced access to quality education through web based, virtual learning environment supported courses.

Anelia Kremenska

✉ Sofia University „St. Kliment Ohridski“
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504, Sofia, Bulgaria
e-mail: akremenska@fmi.uni-sofia.bg